

ACCESUL LIBER LA RAFT - oportunitate pentru lărgirea cunoașterii

**Elena Gheorghiu
Tatiana Mamaliga-Pascal**

Biblioteca Științifică Medicală USMF « Nicolae Testemițanu »

Într-o societate informațională, instituțiile și organizațiile de orice tip folosesc informațiile și tehnologiile corespunzătoare pentru a-și servi eficiența și a-și îmbunătăți calitatea serviciilor și produselor.

Oricine poate admite astăzi că activitatea bibliotecii nu mai poate fi abordată în mod simplist. Biblioteca depozitară a documentelor tipărite trebuie să se adapteze noilor tehnologii informaționale pentru a putea furniza documentele și resursele necesare utilizatorilor, deoarece în prezent ea este asaltată de tot mai multe informații disponibile pe diferite suporturi.

Această viziune este demult depășită de vreme. Biblioteca și bibliotecarul trebuie să se adapteze noilor cerințe, tehnici și tehnologii moderne, primind toate acestea ca o oportunitate de a progresa.

Accesul liber la raft este „metoda modernă de dezvoltare a colecțiilor bibliotecii”, care are drept scop asigurarea deplinei libertăți și lărgirea orizontului de interese și cunoștințe a beneficiarilor. Accesul liber la raft este un sistem ce favorizează posibilitatea identificării diversității fondului de publicații și contribuie la formarea imaginii bibliotecii ca spațiu al exprimării libere.

Accesul liber la raft nu este o metodă simplă, după cum pare la prima vedere. Mult mai importantă este asigurarea orientării libere a utilizatorilor în noianul de documente expuse pentru acces. Indiferent de forma servirii, utilizatorii urmăresc același scop – accesul rapid la informație și satisfacerea deplină a cererii informaționale. Însă, în condițiile accesului liber la raft acest principiu este mult mai greu de realizat, deoarece utilizatorii nu cunosc concepția bibliotecii privind clasarea documentelor la raft, precum și metodele regăsirii eficiente și eficace a informației. Accesul liber la raft impune utilizarea obligatorie a indicatoarelor de raft și de poliță, care servesc drept mijloace de orientare pentru utilizatori. Concomitent, trebuie create fișierele de indicatori al publicațiilor didactice și a celor periodice, cu scopul de a oferi utilizatorilor o informație cât mai vastă într-un timp cât mai restrâns.

Biblioteca universitară, metoda cea mai acceptabilă de ordonare a documentelor la raft este cea sistematico-alfabetică. Neapărat, e necesar să se țină cont de sistemul de cotare, care reflectă cu maximă precizie locul aflării documentului în colecție. Cele două elemente ale cotei – indicele de clasificare a documentului (în cazul nostru conform sistemului de clasificare CZU) și semnul de autor (necesar ordonării strict alfabetice a lucrărilor în funcție de numele autorilor) trebuie să fie cunoscute utilizatorilor.

Sala de lectură trebuie să dispună de posturi de lucru la catalogul tradițional și electronic.

Totodată, este util să fie instituit un post de lucru pentru bibliotecarul consultant care va asista utilizatorii în căutarea rapidă a informației solicitate. Succesul va fi asigurat de abilitățile bibliotecarului, de competența lui profesională, ori relațiile bibliotecar-utilizator trebuie să evolueze într-un dialog deschis, generând un climat propriu-zis regăsirii informației.

Este important, servirea în condițiile accesului liber la raft să fie însoțită de asistența informațional-bibliografică – furnizarea de servicii de referință (îndrumări referitoare la utilizarea cataloagelor tradiționale și on-line, accesul și navigarea pe internet, consultarea bazelor de date, la care biblioteca oferă acces) și asistența informativă (instruirea utilizatorilor în vederea cunoașterii colecțiilor și serviciilor bibliotecii).

La intrarea în sala de lectură cu acces liber la raft (intrarea se va face numai în baza Cardului de acces) este binevenit un panou informativ, care să reflecte capacitatea funcțională a sălii, domeniile deservite, tipurile de documente etc. De exemplu:

Sala de Lectură Nr 2 dispune de 142 de locuri (sala 1- 80 ; infomed-60).

Domenii: 5 Științe exacte (Chimie, fizică, biologie, botanică, matematică) ; 61. Medicină ; 1 Filozofie; 930 Istorie; 81 Lingvistică; 811.135.1 Limba română etc.

Tipuri de documente: Cărți + CD (didactice, științifice, diverse); Ediții periodice etc.

Lucrând într-o colecție cu acces liber la raft, respectând cerințele utilizatorilor, bibliotecarul în același timp trebuie să promoveze valorile documentare, acestea fiind expuse pe prim plan. După părerea specialiștilor, metoda dată presupune așa-numitul efect „de provocare”, ce oferă utilizatorilor posibilitatea de a identifica și utiliza documente noi, adesea, altele decât cele direct căutate. Adevărat, în acest caz, apar anumite dificultăți – lipsa publicației la locul inițial generează pericolul de a nu fi regăsită la cerere, iar întoarcerea publicațiilor la loc face dificilă munca bibliotecarului.

În rezultatul experienței bibliotecilor care deja au introdus accesul liber la raft (Biblioteca ASEM, DIB ULIM, Biblioteca științifică a Universității „A. Russo”, biblioteci universitare din România) s-a evaluat eficacitatea acestei metode, sesizând avantajele și dezavantajele ei.

Accesul liber la raft oferă utilizatorilor următoarele **avantaje**:

- permite o vedere generală asupra structurii colecțiilor și obținerea pentru lucrările de interes;
- asigură cunoașterea vizuală a documentelor;
- permite depistarea surselor documentare suplimentare;
- incită utilizarea informației adiacente;
- lărgeste accesul la informație;

- asigură independența în alegerea cărților;
- contactul direct cu cartea reduce timpul de căutare a informației necesare;
- dezvoltă schimbul de idei, atât între utilizatori, cât și între bibliotecari și utilizatori.

Însăși, biblioteca beneficiază de anumite avantaje. Acestea sunt:

- readuce în circulație domenii mai puțin solicitate;
- face să circule cărțile apărute mai demult;
- asigură accesul egal la informație pentru toți utilizatorii;
- dă posibilitate bibliotecarului să urmărească comportamentul utilizatorilor în raport cu „accesul liber” pentru îmbunătățirea achiziției de carte și a aranjării colecțiilor în funcție de cerințele utilizatorilor;
- facilitează cercetarea gradului de utilizare a documentelor;
- eficientizează activitatea de formare a culturii informației a utilizatorilor.

În ce privește **dezavantajele** (de exemplu, deteriorarea, sustragerea publicațiilor, dificultăți de mânăuire a colecțiilor), acestea pot fi înlăturate în baza unei bune organizări a muncii în bibliotecă.

În final, conchidem că accesul liber la raft este metoda care ar favoriza activitatea bibliotecii universitare la etapa actuală vizavi de amplificarea atractivității pentru utilizatori și sporirea contribuției în procesul de cunoaștere.

Propunem unele recomandări:

- Implementarea experimentului de introducere a accesului liber la raft;
- Elaborarea strategiei și politicii de servire bibliotecară în condițiile accesului liber la raft;
- Instruirea utilizatorilor din perspectiva accesului liber la raft;
- Dotarea bibliotecii cu echipamente adecvate noii forme de servire a utilizatorilor.

Privind spre viitor, credem că bibliotecile vor continua să construiască colecții științifice durabile care vor tinde spre satisfacerea necesităților informaționale ale utilizatorilor și vor extinde oferta serviciilor informaționale, inclusiv pe baza noilor modele de comunicare.